

SECTION 3. ROMANCE, GERMANIC, AND OTHER LANGUAGES

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-548-8-10>

PROPER NAMES SEMANTICAL TRANSFORMATION IN ENGLISH MILITARY LEXICON

АПЕЛЯТИВІЗАЦІЯ ОНІМІВ У ВІЙСЬКОВІЙ ПІДМОВІ

Vasylenko D. V.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of English Phonetics, Spoken
and Written English
Kyiv National Linguistic University
Kyiv, Ukraine*

Василенко Д. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри фонетики
і практики англійської мови
Київський національний
лінгвістичний університет
м. Київ, Україна*

Pidhrushna I. I.

*the 3year Student at the Germanic
Philology and Translation Faculty
Kyiv National Linguistic University
Kyiv, Ukraine*

Підгрушна І. І.

*студентка 3 курсу навчання
факультету германської філології
і перекладу
Київський національний
лінгвістичний університет
м. Київ, Україна*

Lutay S. V.

*the 1year Student at the Germanic
Philology and Translation Faculty
Kyiv National Linguistic University
Kyiv, Ukraine*

Лутай С. В.

*студентка 1 курсу навчання
факультету германської філології
і перекладу
Київський національний
лінгвістичний університет
м. Київ, Україна*

Військова підмова характеризується наявністю у її складі різних груп лексичних одиниць. Її основним компонентом є терміносистема. Військовий термін являє собою слово або словосполучення, регламентоване дефініцією, що визначає його як найменування науково-технічного поняття військової справи. Військова субстандартна лексика, або сленг, є ненормативною, стилістично зниженою, функціонально обмеженою мовою військовослужбовців, що виконує

комунікативну та емоційно-експресивну мовленнєві функції, до складу якої входять військові сленгові лексичні і фразеологічні одиниці. У процесі еволюції військової підмови відбуваються зміни, які стосуються аспектів удосконалення логіко-понятійної структури терміносистеми, поповнення її інвентарного складу новими словами, а також утворення нової субстандартної лексики. Одним із засобів номінації у військовій підмові є власні імена, оніми, які інтенсивно досліджуються лінгвістами з різних точок зору. Науковці вивчають природу, статус і семантику онімів у їх співвідношенні із загальними іменами, апелятивами [1; 2; 3; 4; 5].

Мета нашого дослідження полягає у виявленні структурно-семантичних і функціональних особливостей англومовних апелятивів військової підмови, побудованих на основі власних імен. Поставлена мета досягається вирішенням таких *завдань*: визначення джерел і способів творення військових апелятивів з ономастичним компонентом та встановлення їх семантики і функцій. *Об'єктом* вивчення є англумовні військові деоніми. *Предмет аналізу* – словотворчі та семантичні процеси. *Матеріалом дослідження* слугують деоніми військової сфери, отримані шляхом суцільної вибірки і зафіксовані лексикографічними *джерелами* – англумовними словниками військових термінів і сленгізмів [6; 7]. Під власними іменами у лінгвістиці розуміють слова, словосполучення, речення, що виокремлюють названі ними об'єкти серед інших об'єктів і ідентифікують їх. До них належать антропоніми, топоніми, зооніми, міфоніми та інші групи лексем, що протиставляються загальним іменам, апелятивам. Оніми здатні брати участь у процесі вторинної номінації, перетворюючись на загальні імена, поповнюючи терміносистеми і склад субстандартної лексики. Семантичні трансформації стають можливими у випадку набуття денотатом імені широкої відомості та поширення меж денотації. Оніми, що підлягають апелятивізації, співвідносяться з декількома денотатами за певною ознакою. Семантичні способи творення лексики, зокрема, метонімічний перенос, що здійснюється на основі суміжності двох речей, їх поєднання у просторі або часі, відіграють важливу роль у збагаченні військового лексикону. При цьому змінюється не тільки річ, але й саме поняття. Власні імена, головним чином, антропоніми, поширюють базу термінологічної номінації у сфері військової спеціальної лексики, утворюючи деякі різновиди термінів-епонімів, що називають поняття, методи ведення бою, зброю, військову техніку, в основі яких є імена винахідників, створивших чи запропонувалих їх уперше, або видатних військових. Апелятивізовані власні імена поділяються на *композиції з ономастичними компонентами* (Thompson submarine

gun (J. T. Thompson, 1860-1940 – американський офіцер, який брав участь у створенні автомата) – “автомат Томпсона”, Winchester rifle (D. F. Winchester, 1810-80 – американський виробник) – “гвинтівка Винчестера”) та **власне епоніми** (shrapnel (H. Shrapnel, 1761-1842 – британський генерал) – “шрапнель”, Abrams (C. Abrams, 1914-74 – американський генерал) – “танк Абрамс”). Прикладами **апелятивізованих топонімів** є скорочення Bren (Br(po) + Moravia + En(field), назви англійських міст, місця виробництва кулемета) – “кулемет Брена”, Bofors gun (Bofors, Sweden, місце першого виробництва) – “автоматична гармата”. У процесі творення військових термінів-епонімів застосовуються власні номінаційні ресурси (Mills bomb (W. Mills, 1856-1932 – англійський винахідник) – “ручна граната Мілса”, Lewis gun (I. N. Lewis, 1858-1931, американський винахідник) – “ручний кулемет Льюїса”), а також вживаються іншомовні запозичення (Zeppelin (F. von Zeppelin, 1838-1917, німецький генерал, створювач та виробник дирижаблів) – “дирижабль”, Schmeisser (H. Schmeisser, 1884-1963, німецький розробник зброї) – “пістолет-кулемет Шмайсера”, Mauser (P. von Mauser, 1838-1914, німецький винахідник) – “гвинтівка Маузера”). Певні деоніми стають назвами широко відомих торгових марок (Colt – “зброя системи Кольта”, Luger – “автоматичний пістолет”). Беручи участь у процесі номінації спеціальних понять, деоніми виконують важливу роль у лексичному складі військової підмови. Поприте, що деякі лінгвісти вважають їх семантично неповноцінними, дані утворення є способом увічнення власних імен у термінах. До того ж, вони являють собою особливі лінгвокультурні феномени, що поєднують лінгвістичні та екстралінгвальні чинники. Апелятивізовані оніми мають емоційно-експресивну насиченість, характерну для військової субстандартної лексики, що утворюється завдяки метафоричній номінації. У слензі превалюють образні та експресивно-оцінні метафори. Лексеми, в основі яких є метафоричний перенос, не стільки позначають предмети, поняття, або явища, скільки характеризують їх, а також мають значний прагматичний потенціал за рахунок компонентів семантичної структури, які містять експресивні, емоційні та оцінні елементи значення. Джерелами метафоричних апелятивів у військовій субстандартній лексиці стають: 1) **антропоніми**, імена відомих людей, військових, політичних діячів, вигаданих персонажів фільмів, книг (Bertha pill – “снаряд великої гармати” < Bertha Antoinette Krupp von Bohlen und Halbach (1886-1957) – “Берта Антуанета Круп – власниця заводу-виробника гармати”, Casper – “солдат, який зникає під час виконання роботи, уникає роботи” < Casper – “привід, персонаж мультфільму”), **топоніми** (Chicago banjo –

“кулемет” < *Chicago* – “*Чикаго, американське місто, відоме мафіозними кланами на початку ХХ століття, які застосовували швидкострільний кулемет, роботу якого порівнювали з грою на банджо, під час якої виконавець швидко перебирає струни*”, *Niagara opion* – “*бомба із слъозоточивим газом*” < *Niagara* – “*Ніагарський водоспад, на кордоні США та Канади*”) та **міфоніми** (*Neptune aspirin* – “*глибинна бомба*” < *Neptune* – “*Нептун, бог річок та морів*”, *aspirin* – лікарський засіб, що швидко розчиняється у рідині; його образ дії порівнюється з вибухом бомби). Власні імена не тільки виконують номінативно-інформативну та образно-емоційну функції. Оніми є носіями культурологічної інформації, тому вони являють собою об’єкт постійного залучення до процесу номінації у військовій підмові. Одні з апелятивізованих онімів належать до номінативного фонду мови військової науки, інші – до периферії мовної системи, сленгу. В основі семантичної трансформації власних імен є метонімія та метафора, вербокреативні засоби збагачення лексику, що утворюють вторинні найменування, розуміння яких потребує від комунікантів додаткових фонових знань. Саме тому вбачається *перспективним* дослідження культурологічного змісту деонімів військової сфери. Важливим є також вивчення апелятивізованих онімів у процесі функціонування з урахуванням смислових зв’язків, асоціацій та конотацій, що поширюють їх значення.

Література:

1. Загнітко А. П. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця, 2020. 920 с.
2. Карпенко Ю. А. Специфика имени собственного в художественной литературе. *Onomastica*. Т. 31. Warszawa, 1986. С. 6–22
3. Німчук В. В. Ономастична термінологія. Київ, 1996. С. 24–43.
4. Пасік Н. М. Власні назви в українській фразеології та пареміології: дис. ... канд. філол. н. Ніжин, 2000. 202 с.
5. Торчинський М. М. Структура, типологія і функціонування онімної лексики української мови : дис. ... д. філол. наук: спец.: 10.02.01. Київ, 2010. 502 с.
6. Bowyer R. *Dictionary of Military Terms* . Bloomsbury, 2004. 262 p.
7. Dickson P. *War Slang. American Fighting Words and Phrases from the Civil War to the Gulf War*. New York. 1994. 403 p.